

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН

ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ” – ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

КАТЕДРА “ОБЩЕСТВЕНОЗДРАВНИ НАУКИ”

ТЕЗИСИ НА ПРАКТИЧЕСКО УПРАЖНЕНИЕ № IV-4

ЗА РЕДОВНО ЗАНЯТИЕ И САМОСТОЯТЕЛНА ДИСТАНЦИОННА ПОДГОТОВКА

ПО

„СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА”

ЗА СТУДЕНТИ ОТ МУ – ПЛЕВЕН, РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ

СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНА”

**ТЕМА: „НАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ДЕТСКА СМЪРТНОСТ И
СРЕДНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ПРЕДСТОЯЩИЯ ЖИВОТ“**

РАЗРАБОТИЛ: ГЛ. АС. Д-Р ДИМА ЦАНОВА, Д.М.

Гр. Плевен

2019 год.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ:

В края на занятияето студентите да могат:

1. Да дефинират основните показатели и съответните скали за оценка.
2. Да изчисляват показателите по готови статистически данни и да ги анализират
3. Да познават тенденциите на детската смъртност в страни с различно ниво на социално-икономическо развитие.
4. Да изброяват основните причини за детска смъртност и смъртност до 5-годишна възраст в развити и развиващи се страни.
5. Да посочват факторите, влияещи върху нивото и структурата на детската смъртност.

ПЛАН НА ЗАНЯТИЕТО:

1. Определение на основните понятия:

А) Показател за детска смъртност – скала за оценка.

➤ общ интензивен показател, измерващ честотата на умираанията от 0-я ден до 1-годишна възраст на 1000 живородени през дадена година в дадена територия:

$$\text{Детска смъртност} = \frac{\text{брой умрели деца до 1-годишна възраст}}{\text{брой живородени в същата година и територия}} \times 1000$$

Оценката на показателя се извършва по *5-степенна скала*:

- *много ниска* - под 5%
- *ниска* - 5 - 10%
- *средна* - 10 - 25%
- *висока* - 25 - 50%
- *много висока* - над 50%

Б) Специфични показатели за детска смъртност

Неонатална смъртност - честотата на умираанията от 0-я до 28-я ден на 1000 живородени.

$$\text{НС} = \frac{\text{умрели от 0-я ден до 28-я ден след раждането}}{\text{брой живородени}} \times 1000$$

Ранна неонатална смъртност - честотата на умираанията от 0-я до 6-я ден на 1000 живородени.

$$\text{РНС} = \frac{\text{умрели от 0-я до 6-я ден след раждането}}{\text{брой живородени}} \times 1000$$

Късна неонатална смъртност - честотата на умираанията от 7-я до 28-я ден на 1000 живородени, *преживели 7-я ден*.

$$\text{КНС} = \frac{\text{умрели от 7-я до 28-я ден след раждането}}{\text{брой живородени, преживели 7-я ден}} \times 1000$$

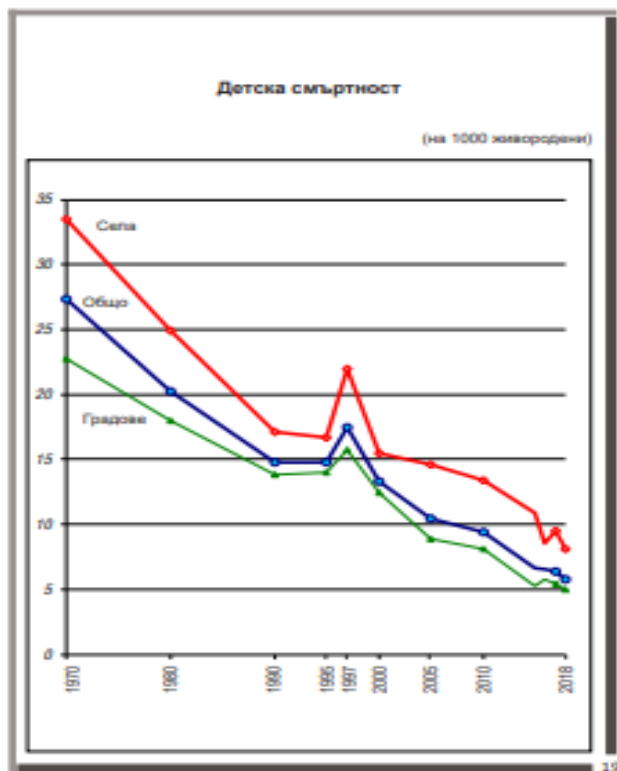
Постнеонатална смъртност - честотата на умираанията от 29-я ден до 1 година на 1000 живородени, *преживели 28-я ден*.

$$\text{ПНС} = \frac{\text{умрели от 28-я ден след раждането до 1-год. възраст}}{\text{брой живородени, преживели 28-я ден}} \times 1000$$

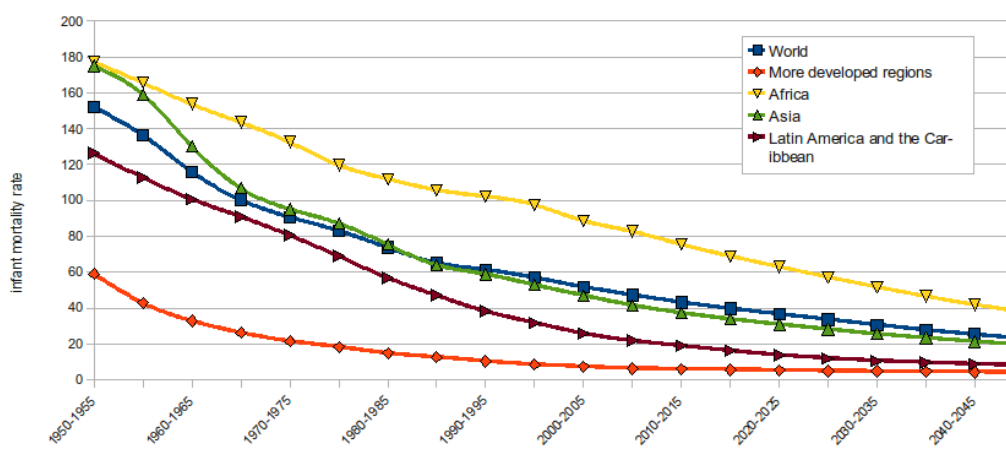
Перинатална смъртност - включва 2 компонента: мъртвораждаемост и ранна неонатална смъртност.

$$\text{ПериНС} = \frac{\text{мъртвородени} + \text{умрели от 0-я до 6-я ден вкл.}}{\text{живородени в същата година и територия}} \times 1000$$

2. Ниво, динамика и структура на детската смъртност в България. Сравнителен анализ на показателите за България, развитите и развиващите се страни.

Фиг. Динамика на детската смъртност в България, 1970-2018 г., Източник НЦОЗА

Фиг. Динамика на детската смъртност по Региони, 1950-2045 г., Източник ООН

3. Сред причините за детската смъртност първите три места заемат някои състояния в перинаталния период, вродени аномалии и болести на дихателната система .

Табл. Честота и структура на детската смъртност в България по водещи причини (брой и относ. дял в %) – 2018г.

Причини за детска смъртност	Брой умрели до 1 г.	Относ. дял в %
Перинатални причини	173	48,3
Вродени аномалии	75	20,9
Болести на дихателната система (в т.ч. пневмония)	33	9,3
Всички останали причини	77	21,5
Общо	358	100,0

4. Средна продължителност на предстоящия живот – определение, информативна стойност.

Средна продължителност на предстоящия живот - среден брой години, които предстои да преживее поколението на новородените при условие, че през целия живот на това поколение повъзрастовата смъртност се запази такава, каквато е в годината на изчисление на СППЖ.

5. Тенденции на СППЖ в България и света – сравнителен анализ, медико-социални проблеми.

Средната продължителност на предстоящия живот в България е с възходяща динамика, као през последните три десетилетия се очертава ясно изразено задържане на нарастването ѝ.

В сравнение с данните за високоразвитите страни СППЖ в България за цялото население, за мъжете и жените е по-ниска средно с 7-8 години.

6. Показатели за измерване качеството на живота.

- **Очаквана продължителност на живота в добро здраве** (Health-adjusted Life Expectancy - HALE), т.е. брой години в състояние на пълно здраве, които едно новородено дете очаква да преживее, отчитайки сегашните коефициенти на смъртност и влошено здраве.
- **Средна продължителност на предстоящия живот без инвалидност** (DFLE - disability-free life expectancy) - среден брой години, които даден индивид очаква да преживее без нарушения на физическата дееспособност (т.е. без затруднения в извършване на основни дейности от ежедневиия живот).
- **Години живот, съобразени с качеството на живота** (QALY - Quality-adjusted life years) – измерва ползата (в години спечелен живот) от различни здравни интервенции и оценява кои са най-изгодните интервенции за обществото.
- **Години живот, съобразени с недееспособността** (DALY - disability-adjusted life years) - отчита изгубените години живот в състояние на добро здраве поради преждевременна смърт и инвалидност.

ПРАКТИЧЕСКА РАБОТА:

Задача 1.

Изчислете показателите за детска смъртност за 2018 г. за област Плевен и за страната, като използвате данните от табл. 1.1. Оценете нивата на показателите, сравнете ги, обяснете наблюдаваните различия.

Таблица 1.1. Брой живородени, мъртвородени и починали деца до 1 годишна възраст в България и Плевенска област за 2018г.

	Живородени	Мъртвородени	Починали деца до 1г.
България	62197	379	358
Пл. област	2370	20	22

Задача 2.

Изчислете детската смъртност по местоживеене като използвате данните от таблица 1.2. Оценете нивата, обяснете наблюдаваните различия.

Таблица 1.2. Живородени и умрели до 1-годишна възраст по местоживеене в Република България, 2018 г.

	Общо	Градове	Села
Живородени	62197	46877	15320
Умрели до 1 год.	358	234	124

Задача 3.

Изчислете възрастово-специфичните показатели за детска смъртност в Република България за 2016 г., като използвате следните данни:

Умрели от 0 до 6 ден включително – 155

Умрели от 7 до 28 ден включително – 72

Умрели от 29 ден до 1година - 131

Задача 4.

Изчислете относителните дялове на четирите водещи причини за детска смъртност и определете тяхното подреждане. Представете данните графично

Таблица 1.3. Починали деца до 1 годишна възраст по причини за България, 2018 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	брой
	ОБЩО I – XIX клас	358
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	11
II	Новообразувания	3
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	-
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	2
V	Психични и поведенчески разстройства	-
VI	Болести на нервната система	5

VII	Болести на окото и придатъците му	-
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	-
IX	Болести на органите на кръвообращението	25
X	Болести на дихателната система	33
XI	Болести на храносмилателната система	5
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	-
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	-
XIV	Болести на пикочо-половата система	2
XV	Бременност, раждане и послеродов период	-
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	173
XVII	Вродени аномалии , деформации и хромозомни аберации	75
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	15
XX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	9

Задача 5.

Анализирайте данните за средната продължителност на предстоящия живот в България, определете тенденциите и характеризирайте различията по пол.

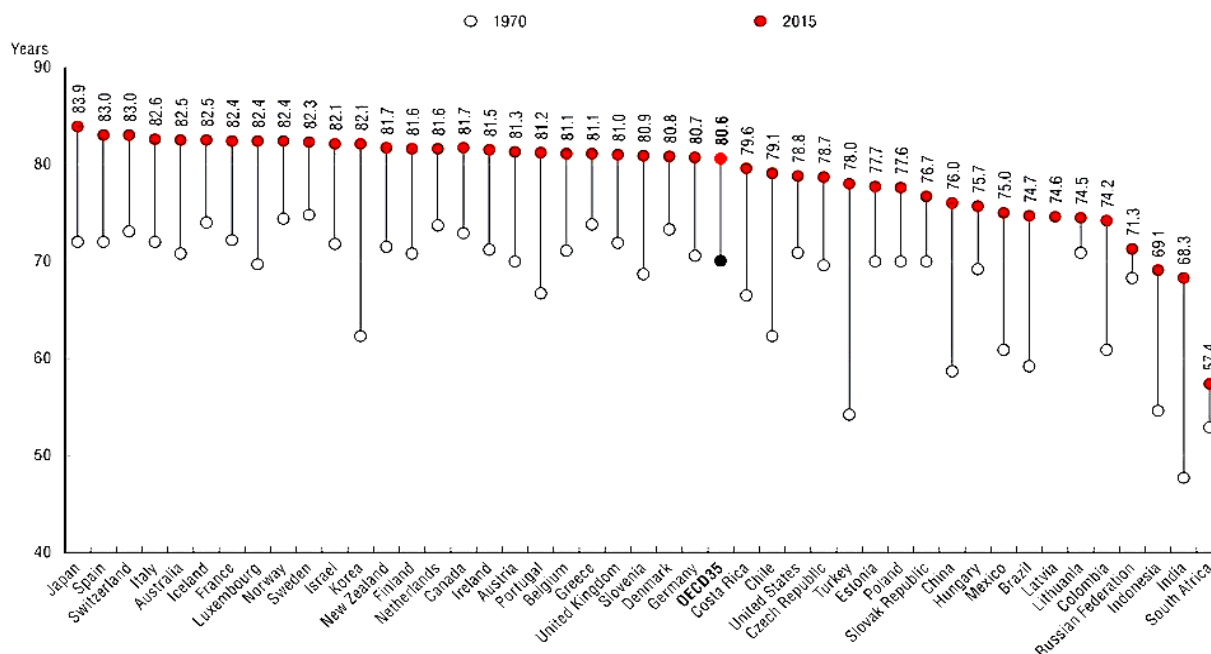
Средна продължителност на живота

в години

Периоди	Общо	Мъже	Жени
1935–1939	51.75	50.98	52.56
1974–1976	71.31	68.68	73.91
1989–1991	71.22	68.02	74.66
1993–1995	70.60	67.10	74.90
2000–2002	71.87	68.54	75.37
2003–2005	72.60	69.00	76.30
2005–2007	72.70	69.20	76.30
2006–2008	73.00	69.50	76.60
2007–2009	73.43	69.90	77.08
2008–2010	73.60	70.00	77.20
2009–2011	73.83	70.37	77.37
2010–2012	74.02	70.62	77.55
2011–2013	74.45	71.02	78.01
2012–2014	74.69	71.17	78.28
2013–2015	74.50	71.09	78.02
2014–2016	74.65	71.23	78.19
2015–2017	74.76	71.26	78.40
2016–2018	74.83	71.37	78.39

*Източник: Национален статистически институт***Задача.**

Анализирайте данните за средната продължителност на предстоящия живот между страните, дадени в графиката.

Source: OECD Health Statistics 2017.

САМОСТОЯТЕЛНА ПОДГОТОВКА НА СТУДЕНТИТЕ:

1. Г. Грънчарова, С. Александрова-Янкуловска - Социална медицина, 2018 г.- стр. 144-156
2. Лекционен материал - Лекция 3 - втори семестър.
3. Национални и международни източници

https://www.ncpha.government.bg/images/___NCPHA/_Publications/_Statistics/HealthcareStatistics_2019.pdf

<https://gateway.euro.who.int/en/datasets/european-health-for-all-database/>

<https://gateway.euro.who.int/en/datasets/european-health-for-all-database/>

<https://data.worldbank.org/indicator>

Решените задачи изпращайте на гл. ас.д-р Дима Цанова e-mail: d_krumova@abv.bg